

ROLA POLICJI W ZAPOBIEGANIU I ZWALCZANIU PRZESTĘPCZOŚCI KORUPCYJNEJ W POLSCE

kom. Piotr Kowalski

ekspert Wydziału do walki z Korupcją
Biura Kryminalnego KGP

W artykule w głównej mierze zostaną zaprezentowane czynności wynikające z realizacji zadań służbowych prowadzonych przez Biuro Kryminalne Komendy Głównej Policji.

Powstanie w Policji struktury do walki z korupcją – tło historyczne

Policja – powołana ustawą z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji – poza ochroną życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami, stoi na straży bezpieczeństwa i porządku publicznego, inicjuje i organizuje działania mające na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń, wykrywa przestępstwa i wykroczenia oraz ściga ich sprawców. Prowadzi także postępowania (śledztwa) w sprawach o przestępstwa korupcyjne, w tym również popełnione przez własnych funkcjonariuszy i pracowników¹.

W dniu 22 listopada 1996 r. Polska przyjęła i ratyfikowała Konwencję o Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju wraz z Protokołami dodatkowymi nr 1 i 2 do tej konwencji, stanowiącymi jej integralną część, sporządzonymi w Paryżu dnia 14 grudnia 1960 r. i od tej pory jest pełnoprawnym członkiem OECD – Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju². Zobowiązania przyjęte przez Polskę w związku z uzyskaniem członkostwa w OECD, obejmujące m.in. przepływy kapitałowe, bieżące transakcje niewidoczne, bezpośrednie inwestycje zagraniczne czy politykę podatkową i ekologiczną, wywarły pozytywny wpływ na rozwój polskiej gospodarki. Zaakceptowanie dorobku organizacji w tym zakresie oznacza, iż w Polsce obowiązują te

same prawa i standardy funkcjonowania gospodarki co w państwach wysoko rozwiniętych. W efekcie Polska w wymianie międzynarodowej jest traktowana jako równorzędny partner, co przynosi jej wymierne korzyści ekonomiczne w postaci przychodów z eksportu, wykorzystania zagranicznych czynników produkcji i bardziej wydajnych metod zarządzania³. Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju jako sprawę priorytetową traktuje kwestię zwalczania korupcji w handlu międzynarodowym. Zjawiska te znajdują się w polu zainteresowania Organizacji od 1989 r. Wtedy to powołano do życia specjalną grupę ekspercką do przedłożenia, a następnie monitorowania pierwszej Rekomendacji Zwalczania Łapownictwa w Międzynarodowych Transakcjach Handlowych. Ukoronowaniem wysiłków OECD nakierowanych na walkę z korupcją było przyjęcie w 1997 r. Konwencji o zwalczaniu przekupstwa⁴, która wywołała powszechne zainteresowanie jako pierwsze narzędzie o światowym zasięgu, służące do zwalczania korupcji w transgranicznych transakcjach handlowych. Obecnie konwencję ratyfikowało 37 państw⁵.

W dniu 30 września 1997 r. ówczesny Komendant Główny Policji nadinsp. Marek Pupała polecił utworzyć wyspecjalizowane struktury organizacyjne do walki z korupcją. Wówczas w wydziałach do spraw zwalczania przestępczości gospodarczej komend wojewódzkich Policji powstały zespoły do walki z korupcją. Zwalczaniem korupcji w Polsce zajmowało się początkowo łącznie około 80 policjantów pełniących służbę w strukturach do walki z przestępczością gospodarczą.

Aby skuteczniej zwalczać korupcję, Polska przystąpiła do powołanej w 1999 r. Grupy Państw Przeciwko Korupcji

ROLA POLICJI W ZWALCZANIU KORUPCJI

(GRECO). W związku z obecnością w GRECO w dniu 11 grudnia 2002 r. nasz kraj ratyfikował dwie istotne konwencje mające wpływ na efektywność walki z korupcją:

- Prawnokarną konwencję o korupcji, sporządzoną w Strasburgu 27 stycznia 1999 r. (Dz. U. z 2005 r. Nr 29, poz. 249);
- Cywilnoprawną konwencję o korupcji, sporządzoną w Strasburgu 4 listopada 1999 r. (Dz. U. z 2004 r. Nr 244, poz. 2443).

GRECO sprawdza, czy działania państw członkowskich są zgodne z antykorupcyjnymi standardami Rady⁶. Wszyscy członkowie muszą poddać się wzajemnym procedurom monitoringu i oceny, na które składają się: postępowanie oceniające, które pozwala przedstawić propozycje niezbędnych zmian prawnych i reform instytucjonalnych, oraz kontrola zgodności, która pokazuje, czy dane państwo wdrożyło uzgodnione propozycje. GRECO prowadzi działania mające na celu podniesienie skuteczności walki z korupcją. Obecnie Grupa składa się z 45 członków europejskich oraz Stanów Zjednoczonych.

Przystąpienie Polski do GRECO spowodowało, że od początku 2002 r. Komenda Główna Policji wspólnie z ówczesnym Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i Administracji podejmowała systematyczne działania zmierzające do przeprowadzenia zmian legislacyjnych, których wdrożenie w sensie formalnym umożliwiło skuteczniejszą walkę z korupcją przez organy i struktury do tego ustawowo powołane. Wówczas, w kwietniu 2000 r. utworzono w Komendzie Wojewódzkiej Policji w Katowicach pierwszy w Polsce Wydział do walki z Korupcją, liczący pierwotnie 16 etatów. Ponieważ skala korupcji w Polsce była dostrzegana poza granicami RP, a korupcja w krajach przystępujących do Unii Europejskiej była efektem spuścizny po dawnym ustroju politycznym, w dniu 17 września 2002 r. Rada Ministrów przyjęła – na wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji – dokument pod nazwą: **Program zwalczania korupcji – Strategia Antykorupcyjna**. Strategia była zbiorem kierunkowych rozstrzygnięć i zestawem priorytetów, jakie organy administracji rządowej powinny podjąć w walce z korupcją. Jako podstawowe cele Strategii wskazano skuteczne wykrywanie przestępstw korupcyjnych, wdrożenie efektywnych mechanizmów walki z korupcją w administracji publicznej i zwiększenie świadomości publicznej oraz promocję etycznych wzorców postępowania. Realizacja Programu zwalczania korupcji – Strategia Antykorupcyjna spowodowała przyjęcie wielu nowych – oraz uzupełnienie już obowiązujących – aktów prawnych, powołanie w strukturach urzędów komórek (wydziałów, zespołów) zajmujących się walką z korupcją oraz podjęcie wielu kolejnych inicjatyw mających w założeniu służyć przeciwdziałaniu korupcji⁷. Do takich zrealizowanych działań należało m.in. utworzenie wydziałów do walki z korupcją we wszystkich komendach wojewódzkich Policji.

W art. 36 pkt 1 Konwencji Narodów Zjednoczonych przeciwko korupcji przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 31 października 2003 r. (Dz. U. z 2007 r. Nr 84, poz. 563) każde Państwo Strona, zgodnie z podstawowymi zasadami swojego systemu prawnego, zobowiązało się zapewnić istnienie organu, organów lub osób wyspecjalizowanych w walce z korupcją, a także przyznać im niezbędną niezależność, tak aby były one zdolne wypełnić swoje funkcje skutecznie i bez żadnych niepożąda-

nych wpływów; a każda z takich osób lub członków personelu organu bądź organów powinna ukończyć stosowne przeszkolenie i posiadać do swojej dyspozycji środki niezbędne do wypełnienia swoich zadań. W dniu 20 lutego 2004 r. na rozkaz Komendanta Głównego Policji, nadinsp. Leszka Szredera, powstały wyspecjalizowane komórki organizacyjne do walki z korupcją. Ten dzień przyjęto jako historyczną datę powołania w Policji pionu do walki z korupcją.

W dniu 25 stycznia 2005 r. Rada Ministrów przyjęła dokument rządowy **Program Zwalczania Korupcji – Strategia Antykorupcyjna – II etap wdrażania 2005–2009**, przewidujący realizację kolejnego pakietu przedsięwzięć legislacyjnych, organizacyjnych i edukacyjno-informacyjnych, uzupełnionych o nowe obszary zagrożenia korupcją oraz zadania związane z monitorowaniem efektywności podejmowanych działań. W ramach tej strategii funkcjonariusze zajmujący się zwalczaniem korupcji czynnie uczestniczyli m.in. w sympozjach, grupach roboczych oraz szkoleniach organizowanych przez instytucje rządowe, takie jak Ministerstwo Gospodarki i Ministerstwo Rozwoju Regionalnego. Prowadzone były systematyczne kursy i szkolenia warsztatowe dla policjantów pionu dw. z korupcją, dw. z przestępczością gospodarczą i kryminalną, pionu ruchu drogowego i prewencji KPP, KMP, KRP i KWP w zakresie zasad postępowania w przypadkach zaistnienia sytuacji korupcyjnej, ścigania tej przestępczości oraz obszarów życia publicznego najbardziej narażonych na przestępstwa korupcyjne. W wyniku podejmowanych działań profilaktycznych sporządzono wiele informacji i materiałów szkoleniowych dla policjantów zwalczających przestępczość korupcyjną z zakresu m.in. korupcji sportowej, korupcji w związku z wykonywaniem czynności przez komorników, mechanizmów popełniania przestępstw korupcyjnych w obszarze zamówień publicznych, korupcji występującej w zakładach karnych, służbie zdrowia, korupcji wyborczej, urzędniczej, gospodarczej itp. Ponadto decyzją Komendanta Głównego Policji został powołany nieetatowy zespół do walki z przestępczością na szkodę UE. Nastąpiło poszerzenie form informowania Policji przez obywateli o przypadkach korupcji poprzez uruchomienie w Komendzie Głównej Policji i w komendach wojewódzkich/Komendzie Stołecznej Policji specjalnych adresów poczty elektronicznej, funkcjonujących na stronie www.policja.gov.pl w zakładce „Zgłoś korupcję”. Adresy te umożliwiają bezpośrednie informowanie właściwych miejscowo wydziałów dw. korupcją KWP/KSP o podejrzeniu popełnienia przestępstw korupcyjnych. Przesłane w ten sposób wiadomości przez użytkowników sieci są wykorzystywane przez poszczególne komórki antykorupcyjne. Zainicjowano także wprowadzenie zmian legislacyjnych mających na celu ograniczanie zjawiska korupcji i wprowadzenie skuteczniejszych sposobów ścigania sprawców tego rodzaju przestępstw. W tym zakresie Komenda Główna Policji była inicjatorem rozszerzenia stosowania art. 19 i 19a ustawy o Policji⁸.

Obecnie w strukturach Policji zwalczaniem przestępczości korupcyjnej zajmuje się 285 (stan na początek roku 2021) funkcjonariuszy pełniących służbę w wydziałach dw. z korupcją komend wojewódzkich Policji/Komendy Stołecznej Policji. Za koordynację i właściwy przebieg realizowanych czynności służbowych podejmowanych przez szesnaście wydziałów do walki z korupcją komend wojewódzkich oraz Komendę Stołeczną Policji odpowiada Wydział do walki

z Korupcją Biura Kryminalnego Komendy Głównej Policji, którego rola polega w głównej mierze na sprawowaniu nadzoru, koordynacji i udzielaniu pomocy oraz inspirowaniu określonych działań wykrywczych.

Zadania Wydziału do walki z Korupcją Biura Kryminalnego KGP

- identyfikowanie, monitorowanie, analizowanie i prognozowanie obszarów zagrożonych korupcją oraz dokonywanie oceny stanu zagrożenia przestępczością korupcyjną na terenie kraju;
- opracowywanie i wdrażanie kierunków oraz sposobów skutecznego rozpoznawania, zapobiegania i ujawniania przestępstw o charakterze korupcyjnym;
- inspirowanie, koordynowanie oraz nadzorowanie czynności operacyjno-rozpoznawczych i dochodzeniowo-sledczych w zakresie właściwości wydziału;
- udzielanie wsparcia i bezpośredniej pomocy komórkom organizacyjnym Policji zwalczającym przestępczość korupcyjną w realizacji czynności operacyjno-rozpoznawczych i dochodzeniowo-sledczych;
- prowadzenie krajowej współpracy z organami ścigania oraz wymiaru sprawiedliwości, organami administracji publicznej, organizacjami społecznymi i przedstawicielami innych podmiotów w zakresie przeciwdziałania i zwalczania przestępczości korupcyjnej;
- prowadzenie międzynarodowej współpracy z uprawnionymi podmiotami w zakresie realizacji zadań ukierunkowanych na zwalczanie przestępczości korupcyjnej;
- udział w spotkaniach krajowych i międzynarodowych grup roboczych, zespołów zadaniowych i punktów kontaktowych;
- udział w konferencjach, szkoleniach, seminariach i warsztatach szkoleniowych, upowszechniających wiedzę z zakresu przeciwdziałania i zwalczania przestępczości korupcyjnej;
- udział w opiniowaniu projektów aktów prawnych dotyczących przestępczości korupcyjnej;
- opiniowanie wniosków o udostępnienie materiałów niejawnych w zakresie metod pracy operacyjnej, stosowanych przez komórki organizacyjne Policji zwalczające przestępczość korupcyjną;
- organizowanie oraz udział w doskonaleniu zawodowym policjantów w zakresie właściwości wydziału⁹.

Formy korupcji w ujęciu prawnym

Mechanizmy korupcyjne przyjmują często formę zorganizowanego działania przestępczego z udziałem wielu pośredników, z których każdy partycypuje w korzyściach osiągniętych z przestępstwa. Całość funkcjonuje jak sprawne przedsiębiorstwo usługowe, w którym precyzyjnie rozdzielono poszczególne zadania i role. W związku z tym, iż cechą wszystkich przestępstw korupcyjnych jest swoista zмова milczenia sprawców, z których każdy ma interes w załatwieniu sprawy dla siebie lub innej osoby, zwalczanie korupcji musi być oparte na złożonych, wielorodzajowych metodach wykrywczych. Gwarancje praworządności i zasadności stosowanych przy tym środków zapewniają obowiązujące w tej dziedzinie przepisy prawa.

Obowiązujące przepisy prawne dotyczące zwalczania korupcji w Polsce:

- sprzedajność i przekupstwo – art. 228 k.k.¹⁰, art. 229 k.k.,
- płatna protekcja i handel wpływami – art. 230 k.k., art. 230a k.k.,
- nadużycie uprawnień – art. 231 § 1 i 2 k.k.,
- korupcja gospodarcza – art. 296a k.k.,
- działanie na szkodę wierzycieli – art. 302 k.k.,
- udaremnianie lub utrudnianie przetargów publicznych – art. 305 k.k.,
- poświadczenie nieprawdy w dokumencie w celu osiągnięcia korzyści majątkowej – art. 271 § 3 k.k.,
- korupcja wyborcza – art. 250a k.k.,
- korupcja sportowa – art. 46–48 ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie¹¹.

W odniesieniu do kwalifikacji przestępczości korupcyjnej w Polsce Wydział do walki z Korupcją Biura Kryminalnego KGP wyodrębnił następujące obszary zwalczania korupcji: urząd, samorząd, funkcjonariusz, przetarg, wybory, unia, zezwolenie, biznes, zdrowie, sport. Przyjęte obszary przestępczości w adekwatny sposób odzwierciedlają występowanie zjawiska korupcji w otoczeniu działalności instytucji państwowych i samorządu terytorialnego.

Prowadzenie dobrych praktyk i działań profilaktycznych przez Biuro Kryminalne KGP w zakresie zapobiegania korupcji w Polsce

W dniu 6 stycznia 2018 r. na mocy uchwały nr 207 Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 2017 r. został ustanowiony Rządowy Program Przeciwdziałania Korupcji na lata 2018–2020. RPPK został przygotowany z uwzględnieniem doświadczeń zdobytych podczas realizacji w latach 2002–2009 rządowej Strategii Antykorupcyjnej oraz wniosków odnoszących się do przyczyn i skutków występowania korupcji w Polsce. Przyjęty Program stanowi rezultat prac Centralnego Biura Antykorupcyjnego, podjętych na skutek uzgodnień pomiędzy Ministrem Spraw Wewnętrznych i Administracji, będącym podmiotem odpowiedzialnym za wdrożenie i realizację RPPK na lata 2014–2019, a Ministrem – Koordynatorem Służb Specjalnych. Rządowy Program Przeciwdziałania Korupcji na lata 2018–2020 realizuje obowiązek systemowego prowadzenia działań w zakresie przeciwdziałania korupcji, wynikający z rekomendacji Grupy Państw Przeciwko Korupcji GRECO, zaleceń Unii Europejskiej oraz Rady Europy, jak również z Konwencji Narodów Zjednoczonych przeciwko korupcji. Podczas jego tworzenia CBA kierowało się także koniecznością zachowania spójności ze Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), która została przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 14 lutego 2017 r. i stanowi aktualizację Strategii Rozwoju Kraju 2020¹². Na potrzeby RPPK na lata 2018–2020 jako cele szczegółowe zdefiniowano: wzmocnienie działań prewencyjnych i edukacyjnych, doskonalenie mechanizmów monitorowania zagrożeń korupcyjnych oraz monitorowanie regulacji prawnych w zakresie przeciwdziałania przestępczości korupcyjnej oraz zintensyfikowanie współdziałania i koordynacji działań pomiędzy organami ścigania.

Realizacja RPPK w latach 2014–2019 i 2018–2020 przez Biuro Kryminalne Komendy Głównej Policji

Ponieważ jednym ze szczegółowych celów w procesie zapobiegania korupcji zgodnie z założeniami RPPK było wzmocnienie działań prewencyjnych i edukacyjnych, Biuro Kryminalne KGP w tym zakresie wykonało szereg zadań. Prowadzono m.in. systematyczne szkolenia dotyczące praktycznych aspektów przeciwdziałania korupcji dla pracowników i kadry kierowniczej organów ścigania oraz organów administracji i urzędów administracji publicznej. W tym zakresie nawiązano współpracę z następującymi instytucjami: Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Instytutem Badań Edukacyjnych, Zakładem Ubezpieczeń Społecznych, Narodowym Funduszem Zdrowia, Polską Wytwórnią Papierów Wartościowych, Urzędem Lotnictwa Cywilnego, Urzędem Komisji Nadzoru Finansowego, Państwową Inspekcją Pracy oraz Żandarmerią Wojskową i Służbą Więzienną. Prowadzono również zajęcia dla studentów na temat „Policja w walce z korupcją” na Uniwersytecie Warszawskim i w Instytucie Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk oraz w Krajowej Szkole Administracji Publicznej w ramach programu Akademii Administracji Publicznej Partnerstwa Wschodniego. W ramach współpracy nawiązanej pomiędzy Biurem Kryminalnym KGP a Zakładem Ubezpieczeń Społecznych i Narodowym Funduszem Zdrowia, oprócz prowadzenia systematycznych szkoleń antykorupcyjnych, wypracowano pomiędzy stronami wspólne stanowisko w zakresie wymiany informacji. Wydział do walki z Korupcją BK KGP wspólnie ze Szkołą Policji w Pile opracował scenariusze filmów dydaktycznych – scenek przedstawiających przykłady sytuacji korupcyjnych. Filmy są wykorzystywane w trakcie prowadzonych szkoleń. W celu wypracowania dobrych praktyk i zacieśnienia współpracy pomiędzy instytucjami Wydział do walki z Korupcją BK KGP zorganizował trzy konferencje antykorupcyjne:

- I Konferencja Antykorupcyjna – „Zwalczanie korupcji w Polsce, prewencja czy represja”,
- II Konferencja Antykorupcyjna – „Systemowe mechanizmy zwalczania korupcji w przestrzeni publicznej”,
- III Konferencja Antykorupcyjna – „Działania profilaktyczne i edukacyjne jako mechanizm przeciwdziałania korupcji w Polsce”.

Aby skutecznie przeciwdziałać korupcji w sporcie, zgodnie z Konwencją Rady Europy w sprawie manipulacji rozgrywkami sportowymi z dnia 18 września 2014 r., Biuro Kryminalne KGP wspólnie z Ministerstwem Sportu i Turystyki w ramach programu poświęconego zapobieganiu korupcji w sporcie pn. „Nie bądź pionkiem w grze!” prowadziło i nadal prowadzi antykorupcyjne działania edukacyjne i profilaktyczne. Jednym z takich działań, podejmujących problematykę korupcji w sporcie i manipulowania zawodami sportowymi, zwłaszcza w związku z udziałem w zakładach wzajemnych, jest projekt szkoleniowy „Przeciwdziałanie korupcji i ustawianiu zawodów sportowych w klubach piłkarskich”, realizowany na podstawie porozumienia z 19 lutego 2015 r. o współpracy szkoleniowej w obszarze przeciwdziałania korupcji i usta-

wianiu zawodów sportowych w klubach piłki nożnej, zawartego między Ministrem Sportu i Turystyki, Komendantem Głównym Policji, Zarządem Polskiego Związku Piłki Nożnej oraz Zarządem Ligi Zawodowej Piłki Nożnej Ekstraklasa S.A. W ramach realizacji programu prowadzone są systematyczne szkolenia antykorupcyjne skierowane do młodych piłkarzy.

W 2019 r. w wyniku realizacji przez Policję zobowiązań krajowych i międzynarodowych, w tym wdrożenia w Policji rekomendacji GRECO zawartych w raporcie z V rundy ewaluacyjnej dot. Polski pn. „Zwalczanie korupcji oraz promowanie uczciwości zawodowej na szczeblu centralnym oraz w organach ścigania”, zatwierdzony został przez Komendanta Głównego Policji „Harmonogram działań wdrożeniowych rekomendacji V rundy ewaluacyjnej GRECO w zakresie Policji ze wskazaniem podmiotu wiodącego i odpowiedzialnego za wdrożenie rekomendacji w danym obszarze oraz podmiotu monitorującego realizację zaplanowanych działań”. W tym zakresie, m.in. z inicjatywy Wydziału do walki z Korupcją BK KGP, utworzono na stronie www.policja.pl zakładkę pod nazwą „Antykorupcja”, poświęconą problematyce antykorupcyjnej oraz etyce, konfliktowi interesów i roli sygnalisty. Zakładka zawiera wiele przystępnie podanych informacji umożliwiających zapoznanie się z tymi zagadnieniami. Ze względu na rekomendacje GRECO dotyczące podejmowania systemowych działań proaktywnych w całej formacji w zakresie kształtowania kultury organizacyjnej opartej na uczciwości oraz pożądanym postaw antykorupcyjnych podległych policjantów i pracowników Policji, decyzją nr 165 Komendanta Głównego Policji z dnia 20 czerwca 2020 r. w sprawie powołania zespołu do opracowania projektu zmiany programu szkolenia zawodowego podstawowego (SZP), szkolenia zawodowego dla policjantów (SZPU) i szkolenia zawodowego dla absolwentów szkół wyższych (SASW), funkcjonariusz Wydziału do walki z Korupcją BK KGP uczestniczył w pracach zespołu. Obecnie trwają prace legislacyjne nad wdrożeniem zmian wypracowanych przez ten zespół. We współpracy z Wyższą Szkołą Policji w Szczytnie i Biurem Spraw Wewnętrznych Policji w 2020 r. zostały rozpoczęte prace dotyczące opracowania i wdrożenia kursów z zakresu przeciwdziałania korupcji przeznaczonych dla policjantów, kadry kierowniczej Policji, pracowników Policji oraz dla funkcjonariuszy i osób pełniących funkcje publiczne. Kursy realizowane będą w systemie kształcenia na odległość – w formie e-learningowej. Obecnie, m.in. w ramach promowania postaw antykorupcyjnych, etyki oraz uczciwości policjantów i pracowników Policji, Biuro Kryminalne KGP realizuje przyjęty plan zadań na lata 2021–2023 na podstawie założeń zatwierdzonego przez Komendanta Głównego Policji „Programu wzmocnienia uczciwości i zapobiegania korupcji w Policji na lata 2021–2023” (opracowanego przy udziale Biura Kryminalnego KGP).

Zwalczanie korupcji w Polsce realizowane przez wydziały do walki z korupcją KWP/KSP/KGP

Od 1997 r. komórki organizacyjne Policji do zwalczania korupcji ewoluowały – od zespołów do zwalczania korupcji wydziałów do spraw zwalczania przestępczości gospodarczej komend wojewódzkich Policji do obecnie niezależnych, wyspe-

cializowanych wydziałów do walki z korupcją. Niewątpliwie prowadzenie postępowań karnych i spraw operacyjnych wymaga od policjantów zwalczających korupcję wiarygodności, ogromnego profesjonalizmu, doświadczenia, dokładności i cierpliwości. Gromadzenie dowodów procesowych w prowadzonym postępowaniu, gdzie obie strony dopuszczają się przestępstwa (korupcja czynna i korupcja bierna), jest niezwykle trudne. Aby skutecznie udowodnić winę sprawcy przestępstwa korupcyjnego i zgromadzić dowody, policjanci prowadzący sprawy wykorzystują cały katalog uprawnień określony ustawą z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji. Jednak w przypadku spraw korupcyjnych najważniejsza jest „informacja o popełnieniu przestępstwa”.

Uzyskiwanie informacji o przestępstwie korupcyjnym

Jednym ze sposobów uzyskania informacji o przestępstwie korupcyjnym jest analiza materiałów własnych Policji związanych z postępowaniem karnym, skargowym, szkodowym i administracyjnym. Wiele informacji dotyczących korupcji uzyskuje się w wyniku działań, akcji i operacji policyjnych (zatrzymań przestępców na gorącym uczynku lub w pościgu). Jednak w dobie cyfryzacji ogromnym źródłem danych o popełnieniu przestępstwa korupcji pozostaje Internet oraz szeroko rozumiane media społecznościowe. Ponadto w zakresie realizowania czynności operacyjno-rozpoznawczych Policji zgodnie z art. 22 § 1 ustawy o Policji – Policja przy wykonywaniu swych zadań może korzystać z pomocy osób niebędących policjantami. Zabronione jest ujawnianie danych o osobie udzielającej pomocy Policji w zakresie czynności operacyjno-rozpoznawczych. Przepis ten pozwala na nawiązanie współpracy z osobą niebędącą policjantem i uzyskiwanie od niej niejawnie informacji o przestępstwach, np. korupcyjnych. Warto w tym miejscu wskazać na treść art. 229 § 6 k.k. – Nie podlega karze sprawca przestępstwa określonego w § 1–5, jeżeli korzyść majątkowa lub osobista albo ich obietnica zostały przyjęte przez osobę pełniącą funkcję publiczną, a sprawca zawiadomił o tym fakcie organ powołany do ścigania przestępstw i ujawnił wszystkie istotne okoliczności przestępstwa, zanim organ ten o nim się dowiedział. Wprowadzenie do systemu prawa tzw. klauzuli niekaralności zostało uzasadnione koniecznością zwalczania korupcji poprzez stworzenie skutecznego instrumentu umożliwiającego rozbić solidarności przestępczej pomiędzy udzielającym a przyjmującym korzyść poprzez rezygnację z pociągnięcia do odpowiedzialności karnej sprawcy korupcji czynnej, który zawiadomił o fakcie dopuszczenia się czynu korupcyjnego organ powołany do ścigania przestępstw i ujawnił wszystkie istotne okoliczności przestępstwa, zanim organ ten się o nim dowiedział¹³. Klauzulę niekaralności stosuje się również do innych kwalifikacji korupcyjnych, tj. art. 230a § 3, art. 296a § 5, art. 250a § 4 k.k. oraz art. 49 ustawy o sporcie.

¹ Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2020 r. poz. 360, z późn. zm.).

² Konwencja została podpisana 11 lipca 1996 r. przez wicepremiera Grzegorza Kołodkę. Ustawa z 27 września o ratyfikacji Konwencji weszła w życie 15 listopada (Dz. U. Nr 128, poz. 603). 19 listopada prezydent Aleksander Kwaśniewski ratyfikował Konwencję. 22 listopada przedstawiciel RP złożył rządowi francuskiemu będącemu

depozytariuszem umowy dokumenty ratyfikacyjne i z tym dniem RP przystąpiła do konwencji i organizacji (Dz. U. z 1998 r. Nr 76, poz. 490).

³ E. Haliżak, *Polska w gospodarce światowej*, w: *Polska w stosunkach międzynarodowych*, red. S. Bieleń, ASPRA JR, Warszawa 2007, s. 56–57.

⁴ Konwencja o zwalczaniu przekupstwa zagranicznych funkcjonariuszy publicznych w międzynarodowych transakcjach handlowych, sporządzona w Paryżu dnia 17 grudnia 1997 r. (Dz. U. z 2001 r. Nr 23, poz. 264).

⁵ CBA, *Antykorupcja*, <https://antykorupcja.gov.pl/ak/instytucje-antykorupcy/organizacje-pozarzadow/na-swiecie/1819,OECD.html> [dostęp: 19.02.2021 r.].

⁶ CBA, *Rekomendacje GRECO dla Polski*, <https://www.antykorupcja.gov.pl/ak/analizy-i-raporty/unia-europejska/3968,Rekomendacje-GRECO-dla-Polski.html> [dostęp: 19.02.2021 r.].

⁷ Sprawozdanie podsumowujące realizację I etapu Programu Zwalczania Korupcji – Strategia Antykorupcyjna z dnia 31 lipca 2004 r.

⁸ Sprawozdanie końcowe realizacji Programu Zwalczania Korupcji – Strategia Antykorupcyjna – II etap wdrażania 2005–2009, Warszawa, marzec 2010.

⁹ KGP, *Wydział do walki z Korupcją*, <https://www.policja.pl/pol/kgp/biuro-kryminalne/struktura/wydzialy/wydzial-do-walki-z-korru/7385,Wydzialu-do-walki-z-Korupcja.html> [dostęp: 19.02.2021 r.].

¹⁰ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2020 r. poz. 1444, z późn. zm.).

¹¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1133.

¹² Uchwała nr 207 Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 2017 r. w sprawie Rządowego Programu Przeciwdziałania Korupcji na lata 2018–2020 (M.P. z 2018 r. poz. 12, z późn. zm.).

¹³ Zob. A. Barczak-Oplustil, w: *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz*, tom II. *Komentarz do art. 117–277 k.k.*, red. A. Zoll, Warszawa 2013, s. 1183–1184; J. Giezek, w: *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz*, red. J. Giezek, Warszawa 2014, s. 742–743; A. Marek, *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2010, s. 508–509; J. Potulski, *Przestępstwa przeciwko działalności instytucji*, w: *System prawa karnego*, tom VIII. *Przestępstwa przeciwko państwu i dobrom zbiorowym*, red. L. Gardocki, Warszawa 2013, s. 585.

Summary

The role of the Police in prevention and fighting corruption crime in Poland

The author, a representative of the Criminal Bureau of the National Police Headquarters, discusses the role and tasks of the Polish Police in prevention and fighting corruption crime. In the first part of the study he brings closer a process of establishing the police structures for the fight against corruption, in particular in the context of assignments resulting from the conventions ratified by Poland and the accession to the Group of States against Corruption (GRECO). He indicates actions of the National Police Headquarters and the Ministry of Interior and Administration aiming at the introduction of legislative changes, which were supposed to facilitate the more effective fight against corruption by appointed organs and structures. He presents the contemporary police structure for the fight against corruption as well as tasks in the area of fighting corruption in Poland executed by departments for fighting corruption, which function in provincial headquarters, the Warsaw Metropolitan Police Headquarters and the National Police Headquarters. Furthermore he presents the synthetic characteristic of forms of corruption in legal terms, as well as stresses the meaning and ways of obtaining information about the corruption crime.

Tłumaczenie: Renata Cedro